

HAMIDOVA MUHAYYOXON OBIDOVNA

**IQTIDORLI TALABALARING
ILMIY-IJODIY FAOLIYATINI TASHKIL
ETISH VA NAZORAT QILISH
(uslubiy ko‘rsatma)**

NAMANGAN-2023

HAMIDOVA MUHAYYOXON OBIDOVNA

**“IQTIDORLI TALABALARNING ILMIY-IJODIY
FAOLIYATINI TASHKIL ETISH VA NAZORAT QILISH
(uslubiy ko‘rsatma)**

Namangan-2023

Muallif: filologiya fanlari nomzodi, professor
Hamidova Muhayyoxon

Taqrizchilar: p.f.n., dotsent N.Uluxujayev

PhD M.Muhammadaliyeva

“Iqtidorli talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish va nazorat qilish” nomli uslubiy ko‘rsatma Boshlang‘ich ta’limda ijtimoiy-gumanitar fanlarni o‘qitish metodikasi kafedrasi yig‘ilishining 2023-yil 2023-yil 28-avgustdagi 1-sonli yig‘ilishida muhokamadan o‘tgan.

“Iqtidorli talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish va nazorat qilish” nomli uslubiy ko‘rsatma Maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim fakultetining 2023-yil 28-avgustdagi 1-sonli kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan.

Mazkur uslubiy ko‘rsatma Namangan davlat universiteti O‘quv-uslubiy Kengashida 2023- yil 20-sentabrda o‘tkazilgan yig‘ilishida 1-bayonnomaga bilan muhokama qilingan va nashr etishga tavsiya etilgan.

M.Hamidova.

Iqtidorli talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish va nazorat qilish (uslubiy ko‘rsatma).- Namangan, 2023.- 40 b.

©Namangan davlat universiteti

SO‘Z BOSHI

“Agar kelajagimizni o‘ylab ish qilmoqchi bo‘lsak, keljakda ishimizni davom ettiradigan bugungi kun yoshlarimizga sharoit yaratib, uning hayoti haqida qayg’uradigan bo‘lsak, avvalo, mahalliy yoshlarni tarbiyalash ishiga munosabatimizni mutlaqo o‘zgartirishimiz kerak. Mumkin qadar ko’proq iqtidorli yoshlarimizni ittifoqning eng ilg’or korxonalariga, shular jumlasidan, hatto xorijiy mamlakatlarga, kerak bo’lsa, yangi texnologiya, yangicha ish tashkil qilishni o’rganish uchun Yaponiya, Amerika hamda boshqa joylarga yuborib, ularning o’qishiga, tajriba orttirishiga imkoniyat yaratish lozim. Iqtisodimizni, hayotimizni o‘zgartirish ana shularga bog’liq. Agar shuni qilmasak, bu yurishimizda katta yo’lga chiqishimiz qiyin bo’ladi.

Aytish kerakki, kadrlarni puxtarloq qilib tayyorlamasdan turib, ularning qadriga yetmasdan turib, ularga ishonmasdan va qo’llab quvvatlamasdan, o’yayman-ki, biron-bir sohada ahvolni hech qanaqa tarzda o‘zgartirib bo’lmaydi”, -deb O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev ma’ruzalarida ta`kidlab o’tgan fikri bugungi kunda eng dolzarb masalalardan biri bo’lib kelmoqda. Yurtboshimizning ushbu fikrlaridan kelib chiqqan holda iste`dodli yoshlarni, shuningdek, iqtidorli talabalarni tanlash, ular bilan samarali ishlash yo’llarini ishlab chiqish lozimdir. Buning uchun quyidagi reja asosida ish olib borish maqsadga muvofiqdir:

Reja:

1. Layoqatlar, qobiliyatlar va iste`dod.
2. Qobiliyatli va iste`dodli bolalarni saralash masalalari.
3. Qobiliyatli va iste`dodli yoshlarning ta`lim muammolari.

Barcha xatti-harakatlarimizning asosida anglangan, ba`zan esa anglanilmagan motivlar yotadi. Motivlarning turlaridan biri layoqatlardir. Yorqin shakllangan layoqatlar faoliyatga intilganlik bilan o’zini namoyon qiladi. Kishi u yoki bu faoliyatni ko’proq yoqtirsa, u yoki bu faoliyatni tanlasa, shu faoliyat bilan mashg’ul bo’lishni ich-ichidan istab, xohlab tursa, biz bu kishini layoqatli deb ataymiz. Demak, layoqatlar faoliyatni o’rganish, uni o’zlashtirishga intilish

bo'limb, dastlab anglanilmagan motiv hisoblanadi va alabtta, ushbu faoliyatga havas, zavq bilan erishish, o'zzlashtirishga undaydi, kishiga ko'tarinki kayfiyat bag'ishlaydi. Shu sababli bajarayotgan faoliyatda u charchamaydi, zerikmaydi.

Qobiliyatlar, shubhasiz, aksariyat paytda layoqatlar asosida shakllanadi va biron bir faoliyatni ongli o'zlashtira olishida namoyon bo'ladi. Lekin uning ta`rifida yana bir nozik tomoni bor. Qobiliyatlar deb faoliyatni muvaffaqiyatli bajarish imkoniyatlarini beruvchi xususiyatlarga aytildi. Ya`ni muvaffaqiyatli bajarishning o'zi hali qobiliyat emas, bu gap qobiliyatlardan darak berishi mumkin. Lekin qobiliyat bo'la olmaydi. Qobiliyat deb muvaffaqiyatni ta`minlaydigan imkoniyatlarga aytildi. Aynan imkoniyatlar faoliyatda rivojlanishi, takomillashuvi mumkin. Shuningdek, imkoniyatlar u yoki bu faoliyatni yengil, oson va tez o'zlashtirishni ta`minlaydi. Bundan, shubhasiz, bajaruchining o'zi ruhlanadi va o'z faoliyatini tobora takomillashtirib boradi, shu sohaning ustasiga aylanadi. Demak, qobiliyatli kishi bilimdon, keng qamrovli, qo'lidan har xil ish kelishi, har xil amaliy va aqliy faoliyatni zukkolik bilan o'rgana olishi ana shundandir.

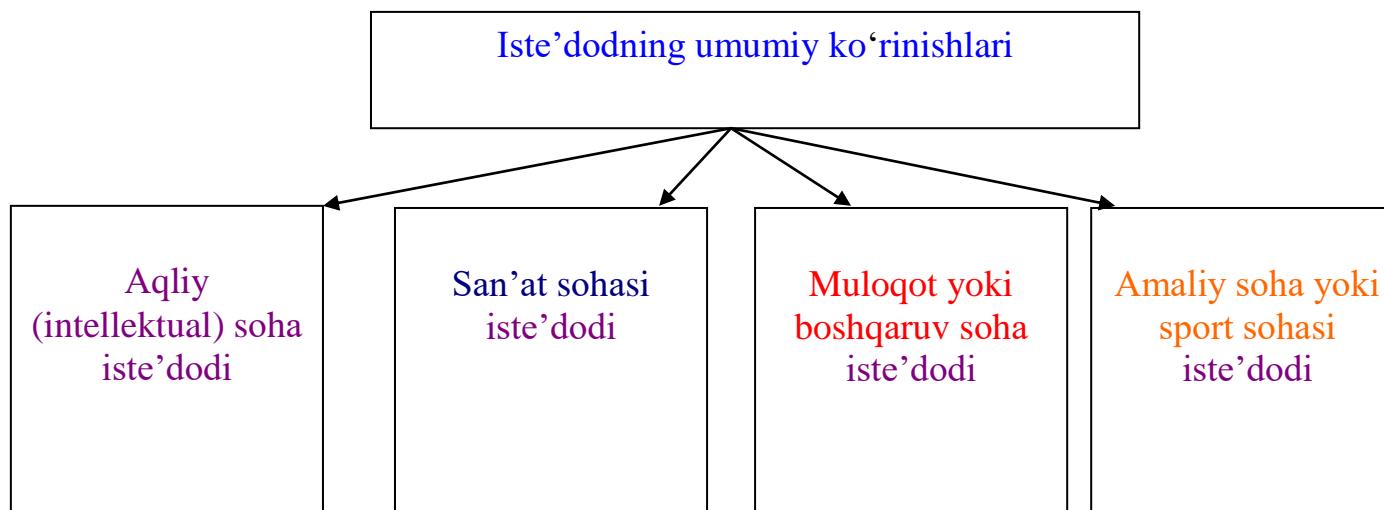
Shu sababli, har qanday qobiliyatlar, u qanchalik murakkab o'ziga xoslik bo'lmasin, albatta ijtimoiy muhit qadriyatlari bilan baholanadi. Aynan shu muhit qadrlagan qobiliyatlar jamiyatda ko'proq rivojlanishi kuzatiladi. Qobiliyatlarning tashxisi layoqatlardan ko'ra osonroq. Chunki qobiliyat faoliyatda namoyon bo'ladi va rivojlanadi.

Iste'dod esa ko'p qirrali va juda rivojlangan qobiliyatlar majmuasidir. Ushbu ta`rifdan kelib chiqib tasavvur qiladigan bo'lsangiz, iste`dodli kishilar kamdan kam uchraydi. To'g'ri, iste`dodli kishi, o'z nomi bilan nodir kishidir, uning o'ziga xos, boshqalarga o'xshamaydigan xislatlari ko'p. Lekin hayotda, ayniqsa, pedagogik faoliyatda iste`dod so'zi yengil va ancha keng ishlatiladi. Uni pedagogik ma`noda iqtidor so'zi bilan almashtirilishi tasodif emas. Chunki iqtidor so'zi tarixan yerli, boy-badavlat, bir narsasi bor kishiga, endilikda esa bilimdon kishiga aylanmoqda. Demak, iqtidor deganda biz a`lochi, yaxshi o'qiydigan, bilimdon, faol o'quvchilarni ko'z oldimizda gavdalantiramiz.

Iste`dod, shunday qilib, qobiliyatlar majmuasi, o'ta rivojlanganlik holati bilan ajralib turib, avvalo, o'zlashtira olish tezligi, zukkologgi, xushyorligi bilan tavsiflanadi.

Iste`dod birinchi navbatda o'z yo'nalishiga ega bo'ladi. Yo'nalish turlarini sanab o'tish qiyin, chunki har bir iste`dod sohibining o'ziga xos iste`dod yo'nalishi bor, u qaytarilmasdir. Inson psixikasining boshqa ko'rinishlarini tabaqalaganlaridek, iste`dodning ham umumiyo ko'rinishlarini quyidagi guruhlarga yoki turlarga birlashtiradilar:

- Aqliy (intellektual) soha iste`dodi.
- San`at sohasi iste`dodi.
- Muloqot yoki boshqaruv soha iste`dodi.
- Amaliy soha yoki sport sohasi iste`dodi.

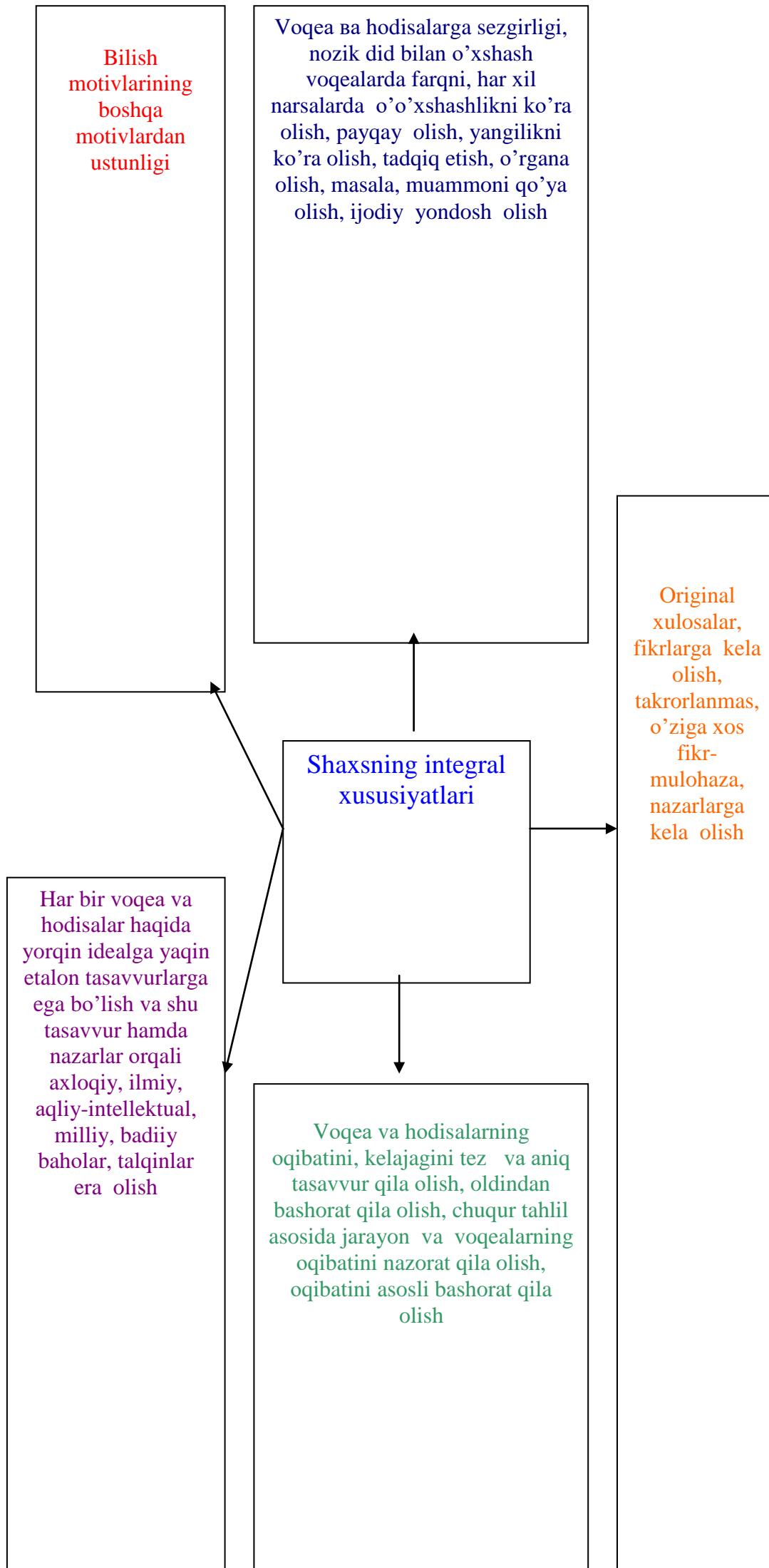
Ko'riniib turganidek, har bir soha o'zining keng qamrovliligi bilan ajralib turadi va har bir turning ichida yanada kichikroq yo'nalishlarni farq qilish mumkin. Bundan tashqari boshqacha asosga ega bo'lgan tabaqalash turlari ham taklif etilgan.

Demak, iste'dodda ma'lum bir xil ko'rinish yo'q. Iste'dod juda ko'p xilmallikkida namoyon bo'ladi va u qanchalik nodir bo'lsa, shunchalik o'ziga xos, takrorlanmasdir.

Shu jihatdan iste'dodli kishining shaxsiy xislatlarining o'ziga xos tomonlarini ko'rib chiqish maqsadga yondoshishga yordam beradi. Jumladan,

A.M.Matyushkin iborasi bilan aytilsa, ijodiy iste`dod tarkibining rivojlanishida shaxsning integral xususiyatlarining eng muhimlaridan quyidagilarni farq qilish mumkin.

1. Bilih motivlarining boshqa motivlardan ustunligi.
2. Voqeа va hodisalarga sezgirligi, nozik did bilan o'xshash voqealarda farqni, har xil narsalarda o'xshashlikni ko'ra olish, payqay olish, yangilikni ko'ra olish, tadqiq etish, o'rgana olish, masala, muammoni qo'ya olish, ijodiy yondosha olish.
3. Original xulosalar, fikrlarga kela olish, takrorlanmas, o'ziga xos fikr-mulohaza, nazarlarga kela olish.
4. Voqeа va hodisalarning oqibatini, kelajagini tez va aniq tasavvur qila olish, oldindan bashorat qila olish, chuqur tahlil asosida jarayon va voqealarning oqibatini nazorat qila olish, oqibatini asosli bashorat qila olish.
5. Har bir voqeа va hodisalar haqida yorqin idealga yaqin etalon tasavvurlarga ega bo'lish va shu tasavvur va nazarlar orqali axloqiy, ilmiy, aqliy-intellektual, milliy, badiiy baholar, talqinlar bera olish.

Ijodiy iste'dod uchun zarur bo'lgan bu kabi integral shaxs xususiyatlari kishini ham ma`naviy jihatdan, ham aqliy zakovat tomondan uzoqni ko'ra biladigan, keng dunyoqarashli, sabr-toqatli, kechirimli, oljanob inson qiladi. Bunday ichki ma`naviy dunyosi boy, zukko odamning shakllanishida bevosita tashqi ma`naviy muhitning roli katta. Shu bilan birga ijodiy iste'dod sohibining ungagina xos bo'lgan layoqatlar, qobiliyatlar va ayniqsa, qobiliyatlarning yorqin shakllangan, rivojlangan ko'rinishlari bo'lmasa, muhitning o'zigina kishini ulkan ijodiy yutuqlarga olib kelmaydi. Ijodiy iste'dodning mazmuni shundaki, oliv darajadagi ijod uchun albatta shakllangan, ko'p qirrali qobiliyatlar, iste'dod asos bo'lishi kerak.

Layoqatlarning bevosita psixologik tashxisi yo'q. Layoqatlarning aniq tashxisi miya faoliyatining o'ziga xos integral xususiyatlari orqali, ya`ni EEG metodlari orqali amalga oshirilishi mumkin. Layoqatlarni aniqlash qobiliyatlarni barvaqt aniqlash demakdir. Shu sababli zarur sharoitda EEG usulida layoqatlarni barvaqt aniqlash imkoniyati bor, masalan 10-11 yoshdan boshlab. Lekin amalda ko'proq qobiliyatlar tashxis qilinadi. Bunga sabab bolada u yoki bu qobiliyat bor bo'lsa o'sha sohadagi faoliyatni tez, yengil va muvafaqqiyatli bajara oladi.

Psixologik testlar aslini olganda odam hayotida bajaradigan faoliyat turlarining umumlashtirilgan modeli hisoblanadi.

Psixologik va pedagogik testlarning mohiyati, ularning farqi. Ta`lim muassasalari, ta`lim metodlari va ularning amaliy ahamiyati. Mustaqil ta`limning roli. Ustoz va shogird munosabatlarining iste'dod masalasiga aloqadorligi.

Iqtidorli talabalar uchun quyidagi hujjatlar tayyorlanishi kerak bo'ladi:

1. Ariza (kafedra mudiri nomiga).
2. Ilmiy rahbarning rozilik xati.
3. Obyektivka (ma`lumotnomasi).
4. Tarjimai hol.
5. Pasport nusxasi.
6. Talabalik guvohnomasi nusxasi.
7. Reyting daftarchasidan ko'chirma.

8. Maqolalar ro'yxati.
9. Ijodiy ishlardan namunalar.
10. Telefon raqami (shaxsiy va uy).
11. Yuqorida keltirilgan hujjatlarning elektron varianti.

Demak, iqtidorli talabaning hujjatlar jildida yuqorida ko'rsatib o'tilgan hujjatlar bo'lishi kerak.

Shuningdek, iqtidorli talabalar bilan quyidagi tarzda ishlar olib borishni rejalashtirish kerak:

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI

**MAKTABGACHA, BOSHLANG'ICH TA'LIM VA JISMONIY
MADANIYAT FAKULTETI**

Boshlang'ich ta'lif yo'nalishi, 3-kurs, BTS-BU-21-guruh talabasi talabasi

Mo'minova Durdon Saida'zamxonqizi

ilmiy ish faoliyati

R E J A S I

Namangan - 2023

1. Yo‘nalishi: Boshlang‘ich ta’lim
2. Ilmiy rahbar: filologiya fanlari nomzodi, professor Hamidova Muhayyoxon Obidovna
3. Biriktirilgan kafedra: Boshlang‘ich ta’limda ijtimoiy-gumanitar fanlarni o‘qitish metodikasi
4. Tadqiqot ishi mavzusi: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida)
5. Aloqa uchun: uyali telefon: +998937020947

ASOSNOMA

Mavzu: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida)

1.Mavzuning dolzarbliji. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) ga erishish mumkin.

Tadqiqotning maqsadi. Asosiy maqsad boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) yo’llarini tahlil etish. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar amalga oshiriladi:

- Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) darslarini birma-bir tahlil qilish;

- modellashtirish xususida tushuncha berish;

- Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) ni tushuntirish;

Tadqiqot obyekti: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) jarayoni.

Tadqiqot predmeti: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) ning mazmuni, shakli va usullari.

2. Tadqiqot gipoteziyasi: Yangi pedagogik texnologiyalardan unumli va o‘rinli foydalanib, tadqiqotni o‘quv faoliyatida qo’llash.

3.Tadqiqotning vazifalari: O‘quv darsligidagi bir mavzuni tanlab olish va tanishtirish.

- 1) Tadqiqot muammosi nimada ekanligini tushuntirib berish;
- 2) tadqiqot metodini anglash;
- 3) o‘quvchilar o’rtasida tajriba o’tkazish;
- 4) tajriba natijasini baholash;

5) tadqiqot natijalarini xulosalash;

4.Tadqiqot uslublari:

Savol – javob.

Suhbat.

Tadqiqotning metodologik asosi: O’zbekiston Respublikasi Prezidenti

Sh.Mirziyoyevning milliy g’oya va mafkuraga, ta`lim samaradorligini oshirishga doir ma`ruzalari, asarlari, farmonlari, qarorlari, O’zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, “Ta`lim to’g’risida” gi Qonun hamda “Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi”, O’zbekiston Respublikasi uzlusiz ta`lim tizimining Davlat ta`lim standartlari, Vazirlar Mahkamasining ta’lim to’grisidagi me’yoriy hujjatlari tadqiqotning metodologik asosini tashkil etadi.

Tadqiqot metodlari. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) da interaktiv metodlardan, muammoli vaziyatlardan foydalanish mumkin. Interaktiv maetodlar mavzuga mos keluvchi turli grafikli organayzerlardan, “Akvarium”, “Bumerang”, “Gugurt donalari”, “Rezyume”, “Rotatsiya”, “Swot-tahlil”, “Skarabey”, “Sindikat”¹ kabi strategiyalarni o‘quvchilarning yoshiga moslab foydalanish mumkindir. Bu esa, ta’lim jarayonini jadallashtirishga, o‘quvchilarda mustaqil va ijodiy fikrlash, jamoa bilan ishlash, muloqatga erkin kirisha olish, o’z-o’zini baholash, xushfe’llik, tanqidiy fikrlash, oqilona qarorlar qabul qilish, egallangan bilimlarni amalda qo’llash kabi sifatlarni qaror toptirishga ko’maklashadi; o’qituvchi uchun esa o‘quvchilarning barchasini baholash hamda vaqtidan unumli foydalanish imkonini yaratib beradi. Bundan tashqari savodxonligini oshirish, lug’at boyligini boyitish, tadqiqotning muammosiga oid tarixiy, falsafiy, etnografik, san`atshunoslikka oid, shuningdek, pedagogik, psixologik va metodik manbalarni o`rganish va tahlil etish uchun ham muhim rol o’ynaydi.

¹ Ro’ziyeva D. va boshqalar Interfaol metodlar: mohiyati va qo’llanishi. -Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2013.

Tadqiqotga yangicha yondashuvlar va erishilgan natijalar.

Ushbu tadqiqotda boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) masalasiga yangicha, bugungi kun talabidan kelib chiqqan holda yondashib, uni amalga oshirishda predmetlarning mazmunlarini o’rganib, o’xshash va farqli jihatlarini topib, ularni o’zaro aloqadorligini, bog’liqlik tomonlarini boshlang‘ich sinf o‘quvchilari yoshiga moslab integratsiya qilishga e`tiborni qaradik. Bu esa o’z navbatida darslarni bog’lashda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish, barkamol avlod tarbiyasida o`zbek xalq pedagogikasining, milliy merosimizni, qadriyat va an’analarimizni ta’limga joriy etilishi, milliy g’urur g’oyalarini to`laqonli shakllantirish imkonini tug’iladi.

5. Tadqiqotning nazariy ahamiyati: Tadqiqot o`tkazish orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) ni ishlab chiqishga zamin yaratish.

6. Tadqiqotning amaliy ahamiyati: Birinchi navbatda o‘quvchining o’zini anglay olishi va harakatlarini to’g’ri baholay olishi. O’quv faoliyatidagi jarayonda mustaqil fikrlashishi.

7. Tadqiqot bazasi: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari **Hisobot shakli va davri:** Konferentsiyalarga maqolalarni tayyorlash

Kalendar reja:

2021-yil

Sentabr: Ilmiy-tadqiqot mavzusini tasdiqlash.

Oktabr: Ilmiy-tadqiqot mavzusiga oid adabiyotlar bilan tanishish.

Dekabr: Ilmiy-tadqiqot mavzusiga oid adabiyotlar ro'yxatini tuzish va to'plash.

Yanvar: Ilmiy-tadqiqot mavzusiga oid ilmiy maqola nashr etish.

Mart: Ilmiy-tadqiqot ishining kirish qismini yozish.

Aprel-May: Ilmiy-tadqiqot ishiga doir maqola tayyorlash va nashr ettirish.

2022-yil

Sentabr: Ilmiy-tadqiqot ishining birinchi bobiga oid adabiyotlar bilan ishlash.

Oktabr: Ilmiy-tadqiqot ishining birinchi bobini yozish.

Noyabr: Ilmiy-tadqiqot ishining birinchi bobinining 1-qismini yozish.

Dekabr: Ilmiy-tadqiqot ishining birinchi bobinining 2-qismini yozish.

Yanvar: Ilmiy-tadqiqot ishiga oid ilmiy maqola nashr etish.

Mart: Ilmiy-tadqiqot ishining birinchi bobinining 3-qismini yozish.

Aprel-may: Birinchi bob uchun xulosa yozish.

2023-yil

Sentabr: Ilmiy-tadqiqot ishining ikkinchi bobiga oid adabiyotlar bilan ishlash.

Oktabr: Ilmiy-tadqiqot ishining ikkinchi bobini yozish.

Noyabr: Ilmiy-tadqiqot ishining ikkiinchi bobinining 1-qismini yozish.

Dekabr: Ilmiy-tadqiqot ishining ikkinchi bobinining 2-qismini yozish.

Yanvar: Ilmiy-tadqiqot ishiga oid ilmiy maqola nashr etish.

Mart: Ilmiy-tadqiqot ishining ikkinchi bobinining 3-qismini yozish.

Aprel-may: Ikkinchi bob uchun xulosa yozish.

2024-yil

Sentabr: Ilmiy-tadqiqot ishining uchinchi bobiga oid adabiyotlar bilan ishslash.

Oktabr: Ilmiy-tadqiqot ishining uchinchi bobini yozish.

Noyabr: Ilmiy-tadqiqot ishining uchinchi bobinining 1-qismini yozish.

Dekabr: Ilmiy-tadqiqot ishining uchinchi bobinining 2-qismini yozish.

Yanvar: Ilmiy-tadqiqot ishiga oid ilmiy maqola nashr etish.

Mart: Ilmiy-tadqiqot ishining uchinchi bobinining 3-qismini yozish.

Aprel: Uchinchi bob uchun xulosa yozish.

May: Ilmiy tadqiqot ishiga xulosa yozish va kafedrada dastlabki himoyadan o'tkazish.

Iyun: Ilmiy tadqiqot ishini himoya qilish.

Iqtidorli talabalar bilan ishlash rejasidan namuna:
Namangan davlat universiteti
Maktabgacha, boshlang'ich ta'lif va jismoniy madaniyat fakulteti
“Boshlang'ich ta`limda ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi”
kafedrasining iqtidorli talabalar bilan ishlash

R E J A S I:

2021-2024-yillar

№	Bajariladigan ishlari	Mas`ul shaxslari
1	Iqtidorli talabalarni tanlash.	professor-o'qituvchilar
2	Iqtidorli talaba haqidagi ma`lumotlarni tayyorlash.	Professor-o'qituvchilar va talabalar
3	Iqtidorli talabalar bilan ishlash rejalarini tayyorlash va uni tasdiqlash.	Kafedra mudiri va professor-o'qituvchilar
4	Iqtidorli talabalarni universitet iqtidorli talabalar uchun tashkil etilgan darslarda qatnashishlari va sinov imtihonlarini topshirishlarini ta`minlash.	Kafedra mudiri va professor-o'qituvchilar
5	Iqtidorli talabalarni ilmiy maqolalar tayyorlashlari va chop ettirishlarini ta`minlash hamda uslubiy tavsiyalar berish.	Professor-o'qituvchilar va talabalar
6	Bajarilgan ishlari yuzasidan yillik hisobot topshirish.	Kafedra mudiri va professor-o'qituvchilar

Kafedra mudiri:

R.Lutfetdinova

Namangan davlat universiteti Maktabgacha, boshlang‘ich ta’lim va jismoniy madaniyat fakulteti talabasi BTS-BU-21-guruh talabasi Mo‘minova Durdona Saida’zamxon qizining “Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida)” mavzusidagi ilmiy ishini amalgalashirish bo‘yicha kalendar ish

R E J A S I

№	Bajarilishi rejalashtirilgan ishlarmazmuni	Bajaril ish Mudda ti	Kutilayotgan natija	Izo h
1	Mavzuga kirish. Mavzurejasiustidaishlash	2023-yil	Mavzular asosida izlanadi. Adabiyotlar jamlanadi.	
2	Mavzugaoidadabiyotlartoplash.	2023-yil	Adabiyotlardanzamonaviya`limmetodlarinio`rganish.	
3	Mavzugaoidadabiyotlartahlili	2023-yil	Universitet miqyosida va boshqa kutubxonalarda.	
4	Mavzuningnazariyqismiustidaishlash	2024-yil	Universitet miqyosida va xalqaro matbuotda.	
5	Mavzu asosida maqola tayyorlash va chop ettirish.	2024-yil	Bitiruv malakaviy ishini himoya qilish.	

Kafedra mudiri:

R.Lutfetdinova

Ilmiy rahbar:

M.Hamidova

Iqtidorli talaba:

D.Mo‘minova

A S O S N O M A

Mavzu: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida)

Mavzuning dolzarbliji: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish (Xudoyberdi To‘xtaboyev asarlari misolida) bo‘yicha ko‘nikma va malakalarini o‘sirishning zamonaviy usullarihaqida tushuncha paydo qilish

Tadqiqot predmeti: Boshlang’ich sinf o‘qishsavodxonligi

1. **Tadqiqotning maqsadi:** Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatish yo‘llarini amalga oshirish.
2. **Tadqiqotning ilmiy yangiligi:** Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga badiiy asarni lingvistik modellashtirishga o‘rgatishning samarali metod va usullarini ishlab chiqish.
3. **Tadqiqotning amaliy ahamiyati:** Kelajakda ushbu ishdan matabning boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari o‘qish savodxonligi darslarida foydalanishlari mumkin.

**Boshlang‘ich ta’limda ijtimoiy-gumanitar fanlarni oqitish metodikasi
kafedrasi professori, f.f.n.Hamidova Muhayyoxon
Obidovnaning iqtidorli talabalar bilan ishlash
R E J A S I**

No	Amalga oshiriladigan ishlar mazmuni	Vaqti	Mas’ul shaxs
1	Fakultet va yo‘nalish iqtidorli talabalarini aniqlash.	Sentabr	M.Hamidova
2	Tanlangan iqtidorli talaba bilan suhbat.	Sentabr	M.Hamidova
3	Iqtidorli talabaga kerakli topshiriqlarni berish.	Sentabr	M.Hamidova
4	Iqtidorli talaba bilan fan bo‘yicha maqolalar tayyorlash.	Yil davomida	M.Hamidova
5	Iqtidorli talaba bilan yakka tartibda ishlash.	Yil davomida	M.Hamidova
6	Iqtidorli talabaningnutqiysavodxonligini oshirish.	Yil davomida	M.Hamidova
7	Iqtidorli talabalar bilan birga matnustidaishlash	Noyabr	M.Hamidova
8	Iqtidorli talabaniprezidentmaktablaridagidarslarjarayonibila ntanishtirish	Dekabr	M.Hamidova
9	Ilmiyadabiyotlar bilan ishlash	Yanvar,f evral	M.Hamidova
10	Universitet an’anaviyilmiy-amaliy anjumaniga maqola tayyorlash.	Mart	M.Hamidova
11	Iqtidorli talaba bilanommaviyaxborotvositalarixodimlaribilanushra shuvtrashkilqilish	May	M.Hamidova

**Boshlang‘ich ta’limda ijtimoiy-gumanitar fanlarni o‘qitish metodikasi
kafedrasi professori, f.f.n.: M.Hamidova**

Har bir iqtidorli talabada quyidagicha sinov daftarchasi bo'lishi kerak:

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY
TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI

IQTIDORLI TALABANING

SINOV DAFTARCHASI

Namangan-2023-yil

1. Familiyasi: _____

2. Ismi: _____

3. Otasining ismi: _____

4. Tug'ilgan yili: _____

5. Bitirgan o'quv dargohi: _____

6. Ilmiy rahbari: _____

7. Erishgan natijalari: _____

8. Fakultet, yo'nalishi: _____

Talaba imzosi: _____

Fakultet dekanining imzosi: _____

Sinov daftarchasi ilmiy bo'limda saqlanishi shart.

1-kurs

1. Ilmiy rahbar: F.I.SH._____

2. Tanlagan kursdagi sinov natijalari_____

3. 202____ -yil yakuni

Talaba: _____

Fakultet dekani: _____ G'.Abdullayev

2-kurs

1. Ilmiy rahbar: F.I.Sh._____

2. Tanlagan kursdagi sinov natijalari_____

3. 202____ -yil yakuni

Talaba: _____

Fakultet dekani: _____ G'.Abdullayev

3-kurs

1. Ilmiy rahbar: F.I.SH._____

2. Tanlagan kursdagi sinov natijalari_____

3. 202____ -yil yakuni

Talaba: _____

Fakultet dekani: _____ G'.Abdullayev

4-kurs

1. Ilmiy rahbar: F.I.SH._____

2. Tanlagan kursdagi sinov natijalari_____

3. 202____ -yil yakuni

Talaba: _____

Fakultet dekani: _____ G'.Abdullayev

Iqtidorli talaba bajaradigan ilmiy, uslubiy, nazariy ishlar RO'YXATI

Talaba: _____

Fakultet dekani: _____ G‘.Abdullayev

Iqtidorli talabaning konkurs, olimpiada, tanlovlarda qatnashishi

Talaba: _____

Fakultet dekani: _____ G‘.Abdullayev

Har bir kafedraning iqtidorli talabalar bilan ishlash Nizomi bo‘lishi shart.

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI

**IQTIDORLI TALABALAR ILMIY-
IJODIY FAOLIYATINI TASHKIL
ETISH TO‘G‘RISIDAGI
NAMUNAVIY**

NIZOM

NAMANGAN – 2023

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

“Tasdiqlayman”

Namangan davlat universiteti
Maktabgacha, boshlang'ich ta'lif
va jismoniy madaniyatfakulteti dekani

_____ G.'.Abdullayev

2023 -yil “28” avgust

**IQTIDORLI TALABALAR ILMIY
IJODIY FAOLIYATINI TASHKIL
ETISH TO'G'RISIDAGI
NAMUNAVIY**

NIZOM

NAMANGAN-2023

**Namangan davlat universiteti iqtidorli talabalar ilmiy- ijodiy faoliyatini tashkil etish to'g'risidagi namunaviy Nizom fakultet Kengashining 2023-yil
28.08. dagi yig'ilishida qabul qilingan.**

Bayonnomma № 1

**O’zbekiston respublikasi Oliy va
o’rta maxsus ta`lim vazirligining
2006 -yil “7 “ avgustdagি
PQ -436 son buyrug’iga 4-ilova**

Namangan davlat universitetida talabalar ilmiy-ijodiy
faoliyatini tashkil etish to’g’risida namunaviy

NIZOM

1.Umumiq qoidalar

1. Ushbu namunaviy Nizom O’zbekiston Respublikasining “Ta`lim to’g’risida”gi Qonun, “Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi” hamda O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2006-yil 7-avgustdagи “Fan va texnologiyalar rivojlanishini muvofiqlashtirish va boshqarishni takomillashtirish chora tadbirlari to’g’risida”gi PQ-436 son Qaroriga muvofiq ishlab chiqilgan bo’lib, universitetda talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish va rivojlantirish, ustoz-shogird tizimi asosida yoshlarning vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ilmiy-pedagog kadrlar zahirasini tayyorlashga doir tashkiliy, uslubiy, me`yoriy masalalarni o’zida mujassamlashtiradi.

2. Talabalarning ilmiy-ijodiy izlanishlarini tizimli asosda tashkillashtirish, har tomonlama qo’llab-quvvatlash va rivojlantirish universitetning yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash borasidagi faoliyatining ajralmas qismi hisoblanadi.

3. Talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyati talabalarni ilmiy tadqiqotlarga jalgan etish, ularda ilmiy-tadqiqot ishlarini individual va jamoa bo’lib bajarish ko’nikmalarini shakllantirish hamda yoshlarning ilmiy- ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish orqali universitet bitiruvchilarining professional-kasbiy mahoratlarini yuqori darajaga ko’tarishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi.

4. Universitetda talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish ishlari O’zbekiston Respublikasining “Ta`lim to’g’risida” gi Qonun, “Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi”, Namangan davlat universitetining Ustavi va mazkur namunaviy Nizom asosida muvofiqlashtiriladi.

II.Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatining maqsad va vazifalari

5.Universitetda talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etishdan asosiy maqsad talabalarning ilmiy-texnikaviy hamda ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish orqali kasbiy-ijodiy tayyorgarlik darajasini ko'tarish, ularni ilmiy-tadqiqotlarga jalb etish shakllarini mukammallashtirish, mavjud ilmiy maktablarni qo'llab-quvvatlash, yangilarini shakllantirish va rivojlantirish,o'quv-ta`lim jarayonida ilmiy-tadqiqotlar natijalaridan keng foydalanish mexanizmlarini shakllantirishdan iboratdir.

6.Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish hamda yosh ilmiy -pedagog kadrlar tayyorlash borasida universitetning asosiy vazifalariga quyidagilar kiradi:

- ilmiy-tadqiqot faoliyati bilan shug'ullanishga xohishi va qobiliyati bo'lgan iqtidorli talabalarni aniqlash, ularni ilmiy tadqiqotlarga jalb etish, ilmiy-tadqiqot ishlarini individual va jamoa bo'lib bajarishga o'rgatish orqali ularni ilmiy-ijodiy qibiliyatlarini ro'yobga chiqarish uchun zarur tashkiliy, metodik va moddiy-texnikaviy shart-sharoitlar yaratish;

- universitetda olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarida talabalarning keng ishtirokini ta`minlash, yoshlarning turli shakldagi ilmiy ijodini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini yaratish;

-kafedralar va fakultetlarda talabalarning ilmiy-ijodiy qibiliyatlarini rivojlantirish va ro'yobga chiqarish imkonini beruvchi o'quv-ilmiy laboratoriylar, markazlar, turli ilmiy-ijodiy to'garaklar tashkil etish;

-talabalarning o'quv mashg'ulotlari va ilmiy-tadqiqot ishlari integratsiyasini ta`minlash, mustaqil ish, kurs loyihasi, malakaviy bitiruv ishi, magistrlik dissertatsiyalari doirasida turli xildagi faol o'quv-tadqiqot jarayonlarini tashkil etish.

III.Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish shakllari

7. Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyati quyidagi shakllarda amalga oshirilishi mumkin:

- o'quv rejalarda nazarda tutilgan tadqiqot ishlarining tashkiliy, moddiy-

texnik va uslubiy ta`minotini takomillashtirish orqali sifatini oshirib borish;

-ilmiy muammolar buyicha iqtidorli talabalar ishtirokida ilmiy guruhlar, labaratoriylar, ilmiy to'garaklar, seminarlar va boshqa ilmiy-ijodiy uyushmalar tashkil qilish;

-turli manbalardan moliyalashtirilayotgan (davlat byudjeti, xo'jalik shartnomalari, chet el ilmiy grantlari va h.) ilmiy-tadqiqot loyihalarni amalga oshirishga talabalarni jalb qilish;

- kafedra, fakultet ilmiy-tadqiqot dasturlari doirasida professor-o'qituvchilarning bevosita ilmiy rahbarligi ostida talabalarning mustaqil ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish;

-ilmiy seminarlar, konferentsiyalar, simpoziumlar, talabalar ilmiy ishlari ko'rgazmasi, ta`lim yo'naliishlari va mutahassisliklari bo'yicha olimpiadalar hamda talabalar ilmiy-ijodiy qobiliyatlarini namoyon qilish imkoniyatini beruvchi turli tanlovlardan tashkil etish:

-o'quv va ilmiy jarayonni kompyuterlashtirish, talabalarning zamonaviy uslublar va hisoblash texnikasi vositalaridan foydalanishni o'zlashtirishi uchun yagona axborot muhitini yaratish;

- ilmiy texnikaviy tadbirkorlarni va innovatsion biznesni o'rgatish maqsadida talabalarni ilmiy-texnologik parklar va boshqa innovatsion tuzilmalarga jalb etish.

8.Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish maqsadida universitet:

- talabalarni universitetda olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot yo'naliishlari va ularning natijalari bilan tanishib boradi, muassasa xususiyatidan kelib chiqqan holda ilmiy -tadqiqot ishlariga talabalarni jalb etish tizimini shakllantiradi;

- fakultetlar va universitet miqyosida olimpiadalar,talabalar ilmiy-tadqiqot ishlari tanlovi hamda ilmiy anjumanlarini tashkil etadi;

- talabalar ilmiy-ijodiy faoliyati natijalarini universitet, Respublika va chet el ilmiy jurnallari sahifalarida chop etish ishlarini shakllantiradi;

- tanlov asosida iqtidorli talabalarni aniqlaydi, ular ichidan eng bilimdon va

alohida iste`dod sohiblarini O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va nomdor Davlat stipendiyalariga, Respublika va chet el miqyosidagi turli tanlovlarga tafsiya etadi va muvofaqiyatli ishtirok etishlari uchun zarur tashkiliy uslubiy yordam ko'rsatadi;

- iqtidorli talabalar ilmiy-ijodiy qobiliyatlarini ruyobga chiqarish va rivojlantirish buyicha maxsus dasturlar ishlab chiqadi, ularni chet tillari, komp'yuter texnologiyalari, ixtisosliklar bo'yicha alohida o'quv kurslari, fakul'tativ mashg'ulotlar, yozgi lagerlar tashkil etadi;

-ilmiy kengash qaroriga muvofiq e`tiborga loyiq ilmiy natijalarga erishgan talabalarga qo'shimcha stipendiyalar belgilaydi va ularga rahbarlik qilgan professor o'qituvchilarni moddiy va ma`naviy rag'batlantiradi.

IV.Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkillashtirish tamoyillari va mas`ullari

9. Universitetda talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etishning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

- ta`lim-tarbiya o'quv va ilmiy-tadqiqot jarayonlari integratsiyasini ta`minlash;

- o'quv-ta`lim jarayonini tashkillashtirishda talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatining turli shakllarini joriy etishni nazarda tutish hamda uning uzviyligi va uzluksizligini ta`minlash;

- talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyati ishtirokchilarini moddiy va ma`naviy rag'batlantirishning turli shakllarini joriy etish;

- talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etishda universitet professor-o'qituvchilari, doktorant va aspirantlariga hamda soha mutahasislari va ilmiy – tadqiqot muassasalari xodimlarini keng jalb etish.

10. Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirish universitet ilmiy bo'limi, kafedralar, iqtidorli talabalar bilan ishslash bo'limi, kichik akademiyalar, talabalar ilmiy jamiyatlari tomonidan amalga oshiriladi.

11. Universitet talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish va ta`minlashga rektor, ilmiy ishlar bo'yicha prorektor, iqtidorli talabalar bilan ishslashga mutasaddi

xodim, fakultet dekanlari va kafedra mudirlari mas`uldirlar.

V. Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini qo'llab-quvatlash va rag'batlantirish

12.Talabalar ilmiy ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirishning asosiy shakllari quyidagilaridan iborat:

- talabalar ilmiy-tadqiqot ishlari natijalarini keng targ'ibot etish;
- ilmiy-ijodiy faoliyat bilan faol shug'ullanayotgan talabalarni turli jamg'armalar, tashkilotlar tomonidan tashkil etilayotgan stipendiyalarga tavsiya etish, faxriy yorliqlar, medallar, diplomlar bilan taqdirlash, turli mahalliy va chet-el talabalar ilmiy forumlarida qatnashish uchun safarlarga yuborish, aspiranturada tahsil olish yoki universitetni bitirgandan so'ng ishga joylashish uchun tavsiyalar berish;
- talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkillashtirish tizimida faol ish olib borayotgan mutasaddi xodimlar, kafedralar, laboratoriylar, bo'limlar, ilmiy jamoalar, professor-o'qituvchilarni moddiy va ma`naviy taqdirlash.

13. Ilmiy-tadqiqot ishlarida ishtirok etayotgan talabalar, ilmiy to'garaklar va boshqa ilmiy-ijodiy uyushmalar a`zolari universitet o'quv va ilmiy bo'linmalarining jihozlari, laboratoriya uskunalari, hisoblash va boshqa texnik vositalardan, kommunikatsion xizmatlardan bepul foydalanadilar.

14. Tegishli kafedra tavsiyasiga binoan universitet Ilmiy kengashi qarori bilan talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini rivojlantirishda salmoqli natijalarga erishayotgan, jumladan, talabalar ilmiy to'garaklariga rahbarlik qilayotgan, shogird talabalari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Davlat stipendiyasi yoki nomdor Davlat stipendiyalari tanlovi g'olibi bo'lgan hamda rasmiy ravishda ilmiy rahbar sifatida kamida 2 nafar yosh iqtidorli talabanitayyorlagan professor-o'qituvchilarning o'quv yuklamalari 1540 soatlik yillik yuklamaning umumiyligi hajmini saqlab qolgan holda 20% gacha kamaytirilishi mumkin.

15. Universitetda talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatiga tizimli asosida iqtidorli

talabalarni jalg etishga erishayotgan, “ustoz-shogird” tizimi asosida o’zining ilmiy maktabini yarat(ayot)gan, oliy malakali ilmiy va ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlashga salmoqli hissa qo’shib kelayotgan professor-o’kituvchilar muassasa Ilmiy kengash qarori bilan 100% gacha ustama haq bilan rag’batlantiriladi.

VI.Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini rejalashtirish va hisobotlar tayyorlash

16. Universitet mustaqil ravishda o’zining mutahassislar tayyorlash ixtisosligidan hamda asosiy ilmiy yo’nalishlaridan kelib chiqqan holda talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish bo’yicha joriy va istiqbolli rejalarini ishlab chiqadi .

17. Talabalar ilmiy-ijodiy faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish rejalar fakultet va universitet Ilmiy kengashlari tomonidan ko’rib chiqiladi va rektor yoki ilmiy ishlar bo’yicha prorektor tomonidan tasdiqlanadi .

Rejalarning bajarilish natijalari har kalendar yilning dekabr’ oyida Ilmiy Kengash tomonidan ko’rib chiqiladi .

18. Talabalar ilmiy-tadqiqot natijalari kafedra yig’ilishlarida, ilmiy seminarlarida va fakultet ilmiy kengashlarida doimiy muhokama qilib boriladi .

19. Universitet talabalar ilmiy-ijodiy faoliyati rejalarini bajarilishi va talabalar tomonidan amalga oshirilgan ilmiy-tadqiqotlar yuzasidan Oliy va o’rta maxsus ta`lim vazirligi tomonidan o’rnatilgan tartib va shakllarga muvofiq yillik hisobot topshirib boradi .

**Iqtidorli talabalar bilan
ishlash bo‘yicha mas’ul:**

B.Abdurahmonov

